

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio CXXVI. De vitio intimidatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

cum mors ex necessitate imminet omnibus, non videtur esse timenda. ergo timor non excusat a peccato.

¶ 3 Præ. Omnis timor aut est mali temporalis, aut spiritualis: sed timor mali spiritualis non potest excusare peccatum, quia non inducit ad peccandum, sed magis retrahit a peccato. Timor etiam mali temporalis non excusat a peccato, quia sicut *Philos. dicit in 3. Ethicor. inopiam non oportet timere, neque agilitudinem, neque quæcumque non a propria malitia procedunt. ergo videtur quod timor nullo modo excuset a peccato.

SED CONTRA est, quod dicitur in *Decret. l. q. i. Vim passus, & inuitus ab hæreticis ordinatus, colorem habet excusationis.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra *dictum est, timor intantum habet rationem peccati, in quantum est contra ordinem rationis. Ratio autem iudicat quædam mala esse magis alijs fugienda: & ideo quicumque, ut fugiat mala, quæ secundum rationem sunt magis fugienda, non refugit mala, quæ sunt minus fugienda, non est peccatum: sicut magis est fugienda mors corporalis, quam amissio rerum temporalium. Vnde si quis propter timorem mortis, latronibus aliquid promitteret, aut daret, excusatur a peccato quod incurreret, si sine causa legitima prætermisisset bonis, quibus esset magis dandum, peccatoribus largiretur. Si autem aliquis per timorem fugiens mala quæ secundum rationem sunt minus fugienda, incurrat mala quæ secundum rationem sunt magis fugienda, non potest totaliter a peccato excusari, quia timor talis inordinatus est. Sunt autem magis timenda mala animæ, quam mala corporis: corporis autem magis, quam mala exteriorum rerum. Et ideo si quis incurrat mala animæ, id est, peccata, fugiens mala corporis, puta, flagella, vel mortem, aut mala exteriorum rerum, puta, damnum pecuniæ, aut si sustineat mala corporis, ut vitet damnum pecuniæ, non excusatur totaliter a peccato. Diminuitur tamen secundum aliquid eius peccatum, quia minus voluntarium est, quod ex timore agitur. Imponitur enim homini quædam necessitas aliquid facienda propter timorem imminentem. Vnde *Philosophus huiusmodi, quæ ex timore sunt, dicit esse non simpliciter voluntaria, sed mixta ex voluntario, & involuntario.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod timor non excusat ea ex parte qua est peccatum, sed ea ex parte qua est involuntarium.

AD SECUNDUM dicendum, quod licet mors omnibus imminet ex necessitate, tamen ipsa diminutio temporalis vitæ est quoddam malum, & per consequens timendum.

AD TERTIUM dicendum, quod secundum Stoicos, qui ponebant, bona temporalia non esse hominis bona, sequitur ex consequenti, quod mala temporalia non sunt hominis mala, & per consequens nullo modo timenda: sed secundum *August. in lib. de liber. arbit. huiusmodi temporalia sunt minima bona: quod etiam Peripatetici senserunt. & ideo contraria eorum sunt quidem timenda, non tamen multum, ut pro eis recedatur ab eo, quod est bonum secundum virtutem.

¶ 1 Præ. Timor ex amore nascitur, ut supra *habitum est: sed nihil mundanum amare pertinet ad perfectionem virtutis, quia ut *August. dicit in 14. de ciuit. Dei, amor Dei usque ad contemptum sui facit ciues ciuitatis celestis. ergo nihil humanum formidare, videtur non esse peccatum.

¶ 2 Præ. Timor ex amore nascitur, ut supra *habitum est: sed nihil mundanum amare pertinet ad perfectionem virtutis, quia ut *August. dicit in 14. de ciuit. Dei, amor Dei usque ad contemptum sui facit ciues ciuitatis celestis. ergo nihil humanum formidare, videtur non esse peccatum.

¶ 3 Præ. Timor ex amore nascitur, ut supra *habitum est: sed nihil mundanum amare pertinet ad perfectionem virtutis, quia ut *August. dicit in 14. de ciuit. Dei, amor Dei usque ad contemptum sui facit ciues ciuitatis celestis. ergo nihil humanum formidare, videtur non esse peccatum.

SED CONTRA est, quod de iudice iniquo dicitur Luc. 18. quod nec Deum timebat, nec hominem reuerbatur.

RESPON. Dicendum, quod quia timor ex amore nascitur, idem iudicium videtur esse de amore, & timore. Agitur autem nunc de timore, quo mala temporalia timetur, qui prouenit ex temporalium bonorum amore. Inditum autem est unicuique naturaliter, ut propriam vitam amet, & ea quæ ad ipsam ordinantur cum debito modo, ut scilicet amentur huiusmodi non quasi finis constituantur in eis, sed secundum quod eis utendum est propter ultimam finem. Vnde quod aliquis deficiat a debito modo amoris ipsorum, est contra naturalem inclinationem, & per consequens est peccatum. Numquam tamen a tali amore aliquis totaliter decidit, quia id quod est naturale, totaliter perdi non potest: propter quod Apostolus dicit ad Ephes. 5. Nemo unquam carnem suam odio habuit. Vnde etiam illi qui seipsum interimunt, ex amore carnis suæ hoc faciunt, quam volunt a

SECUNDA SECUNDA S. THOMÆ. ¶ 1 Præ. Timor ex amore nascitur, ut supra *habitum est: sed nihil mundanum amare pertinet ad perfectionem virtutis, quia ut *August. dicit in 14. de ciuit. Dei, amor Dei usque ad contemptum sui facit ciues ciuitatis celestis. ergo nihil humanum formidare, videtur non esse peccatum.

¶ 2 Præ. Timor ex amore nascitur, ut supra *habitum est: sed nihil mundanum amare pertinet ad perfectionem virtutis, quia ut *August. dicit in 14. de ciuit. Dei, amor Dei usque ad contemptum sui facit ciues ciuitatis celestis. ergo nihil humanum formidare, videtur non esse peccatum.

¶ 3 Præ. Timor ex amore nascitur, ut supra *habitum est: sed nihil mundanum amare pertinet ad perfectionem virtutis, quia ut *August. dicit in 14. de ciuit. Dei, amor Dei usque ad contemptum sui facit ciues ciuitatis celestis. ergo nihil humanum formidare, videtur non esse peccatum.

SED CONTRA est, quod de iudice iniquo dicitur Luc. 18. quod nec Deum timebat, nec hominem reuerbatur.

RESPON. Dicendum, quod quia timor ex amore nascitur, idem iudicium videtur esse de amore, & timore. Agitur autem nunc de timore, quo mala temporalia timetur, qui prouenit ex temporalium bonorum amore. Inditum autem est unicuique naturaliter, ut propriam vitam amet, & ea quæ ad ipsam ordinantur cum debito modo, ut scilicet amentur huiusmodi non quasi finis constituantur in eis, sed secundum quod eis utendum est propter ultimam finem. Vnde quod aliquis deficiat a debito modo amoris ipsorum, est contra naturalem inclinationem, & per consequens est peccatum. Numquam tamen a tali amore aliquis totaliter decidit, quia id quod est naturale, totaliter perdi non potest: propter quod Apostolus dicit ad Ephes. 5. Nemo unquam carnem suam odio habuit. Vnde etiam illi qui seipsum interimunt, ex amore carnis suæ hoc faciunt, quam volunt a

SECUNDA SECUNDA S. THOMÆ. ¶ 1 Præ. Timor ex amore nascitur, ut supra *habitum est: sed nihil mundanum amare pertinet ad perfectionem virtutis, quia ut *August. dicit in 14. de ciuit. Dei, amor Dei usque ad contemptum sui facit ciues ciuitatis celestis. ergo nihil humanum formidare, videtur non esse peccatum.

¶ 2 Præ. Timor ex amore nascitur, ut supra *habitum est: sed nihil mundanum amare pertinet ad perfectionem virtutis, quia ut *August. dicit in 14. de ciuit. Dei, amor Dei usque ad contemptum sui facit ciues ciuitatis celestis. ergo nihil humanum formidare, videtur non esse peccatum.

¶ 3 Præ. Timor ex amore nascitur, ut supra *habitum est: sed nihil mundanum amare pertinet ad perfectionem virtutis, quia ut *August. dicit in 14. de ciuit. Dei, amor Dei usque ad contemptum sui facit ciues ciuitatis celestis. ergo nihil humanum formidare, videtur non esse peccatum.

QVAESTIO CXXVI.

De uitio intimiditatis, in duos articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de uitio intimiditatis.

ET CIRCA hoc quaeruntur duo.

¶ Primo, Vtrum intimidum esse sit peccatum.

¶ Secundo, Vtrum opponatur fortitudini.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum intimiditas sit peccatum.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod intimiditas non sit peccatum. Quod enim ponitur in commendationem uiri iusti, non est peccatum: sed in commendationem uiri iusti dicitur Prover. 28. Iustus quasi leo confidens absque terrore erit. ergo esse impavidum non est peccatum.

¶ 2 Præ. Maximum terribilium est mors, secundum *Philos. in 3. Ethic. sed nec mortem oportet timere, secundum illud Matth. 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus &c. nec etiam aliquid quod ab homine posset inferri, secundum illud Isa. 51. Quis tu, ut timeas ab homine mortali? ergo impavidum esse non est peccatum.

¶ 3 Præ. Timor ex amore nascitur, ut supra *habitum est: sed nihil mundanum amare pertinet ad perfectionem virtutis, quia ut *August. dicit in 14. de ciuit. Dei, amor Dei usque ad contemptum sui facit ciues ciuitatis celestis. ergo nihil humanum formidare, videtur non esse peccatum.

SED CONTRA est, quod de iudice iniquo dicitur Luc. 18. quod nec Deum timebat, nec hominem reuerbatur.

RESPON. Dicendum, quod quia timor ex amore nascitur, idem iudicium videtur esse de amore, & timore. Agitur autem nunc de timore, quo mala temporalia timetur, qui prouenit ex temporalium bonorum amore. Inditum autem est unicuique naturaliter, ut propriam vitam amet, & ea quæ ad ipsam ordinantur cum debito modo, ut scilicet amentur huiusmodi non quasi finis constituantur in eis, sed secundum quod eis utendum est propter ultimam finem. Vnde quod aliquis deficiat a debito modo amoris ipsorum, est contra naturalem inclinationem, & per consequens est peccatum. Numquam tamen a tali amore aliquis totaliter decidit, quia id quod est naturale, totaliter perdi non potest: propter quod Apostolus dicit ad Ephes. 5. Nemo unquam carnem suam odio habuit. Vnde etiam illi qui seipsum interimunt, ex amore carnis suæ hoc faciunt, quam volunt a

SECUNDA SECUNDA S. THOMÆ. ¶ 1 Præ. Timor ex amore nascitur, ut supra *habitum est: sed nihil mundanum amare pertinet ad perfectionem virtutis, quia ut *August. dicit in 14. de ciuit. Dei, amor Dei usque ad contemptum sui facit ciues ciuitatis celestis. ergo nihil humanum formidare, videtur non esse peccatum.

¶ 2 Præ. Timor ex amore nascitur, ut supra *habitum est: sed nihil mundanum amare pertinet ad perfectionem virtutis, quia ut *August. dicit in 14. de ciuit. Dei, amor Dei usque ad contemptum sui facit ciues ciuitatis celestis. ergo nihil humanum formidare, videtur non esse peccatum.

¶ 3 Præ. Timor ex amore nascitur, ut supra *habitum est: sed nihil mundanum amare pertinet ad perfectionem virtutis, quia ut *August. dicit in 14. de ciuit. Dei, amor Dei usque ad contemptum sui facit ciues ciuitatis celestis. ergo nihil humanum formidare, videtur non esse peccatum.

¶ Super Quaestionem centesimam vigesimam sextam.

IN tota quaest. 126. nihil aliud occurrit scribendum, nisi attentos reddere lectores, quod author in art. 2. in responsione ad tertium, in calce non dicit, quod fortitudo secundum diuersa media habeat diuersa extrema, ut Martinus imponit sibi ex hac responsione, bis, scilicet, in q. 1. & q. 12. Sed dicit, quod non est inconueniens, quod fortitudo secundum diuersa media, habeat diuersa extrema. Aliud est enim dicere, secundum diuersa: & aliud, secundum diuersa media. Fortitudo namque unum tantum medium habet formaliter, scilicet ad maxima, & optima pericula inclinare secundum quod oportet, quando ubi, sicut &c. Sed quia hoc medium in pluribus passionibus ponit tantam in materijs: ideo non inconuenit secundum diuersas passionibus habere diuersa extrema, & hic est sensus literæ. Vnde inferius in q. 131. art. 2. ad primum, author ponens plura extrema per excessum, respectu magnanimitatis, clarius hac eandem sententiam replicat dicens, Non est inconueniens secundum diuersa, esse plures excessus unius medijs, hæc ille: sed de his latior erit in quaestio. 128. sermo, ubi Martino responditur.

Lib. 1. c. 6. a medio, to. 5.

Ar. preced. lib. 14. c. 28. in prin. to. 5.

praesentibus angustijs liberare. Vnde contingere potest, quod aliquis minus, quam debeat, timeat mortem, & alia temporalia mala, propter hoc, quod minus debito amet ea: sed quod nihil horum timeat, non potest ex totali defectu amoris contingere, sed ex eo, quod aestimat mala opposita bonis quae amat, sibi subuenire non posse. Quod quandoque contingit ex superbia animi de se praesumentis, & alios contemnentis, secundum quod dicitur Iob. 41. Factus est, ut nullum timeret, omne sublime videt. Quandoque autem contingit ex defectu rationis, sicut * Philosoph. dicit in 3. Ethicor. quod stulti propter stultitiam nihil timet. Vnde patet quod esse impavidum, est vitiosum siue causetur ex defectu amoris, siue causetur ex elatione animi, siue causetur ex stoliditate, quae tamen excusat a peccato si sit inuincibilis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod iustus commendatur a timore non retrahente eum a bono, non quod sit abique omni timore. Dicitur enim Eccl. 1. Qui sine timore est, non poterit iustificari.

AD SECVNDVM dicendum, quod mortali potest inferri, non est ea ratione timendum, ut a iustitia recedatur. Est tamen timendum, in quantum per hoc homo potest impediri ab operibus virtuosis vel quantum ad se, vel quantum ad profectum, quae in alijs facit. Vnde dicitur Proverb. 14. Sapiens timet, & declinat a malo.

AD TERTIVM dicendum, quod bona temporalia debent contemni, in quantum nos impediunt ab amore, & timore Dei: & secundum hoc etiam non debent timeri. unde dicitur Eccl. 34. Qui timet Deum, nihil trepidabit. Non autem debent contemni bona temporalia, in quantum instrumentaliter nos iuuant ad ea quae sunt diuini timoris, & amoris.

ARTICVLVS II.

Vtrum esse impavidum opponatur fortitudini.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod esse impavidum non opponatur fortitudini. De habitibus enim iudicamus per actus: sed nullus actus fortitudinis impeditur per hoc, quod aliquis est impavidus: remoto enim timore aliquis & fortiter sustinet, & audacter aggreditur, ergo esse impavidum, non opponitur fortitudini.

¶ 2. Præter. Esse impavidum est vitiosum vel propter defectum debiti amoris, vel propter superbiam, vel propter stultitiam: sed defectus debiti amoris opponitur charitati, superbia autem humilitati, stultitia autem prudentiae, siue sapientiae, ergo vitium impaviditatis non opponitur fortitudini.

¶ 3. Præter. Virtuti opponuntur vitia sicut extrema medio: sed unum medium ex una parte non habet nisi unum extremum. Cum ergo fortitudini ex una parte opponatur timor, ex alia vero parte opponatur ei audacia, videtur quod impaviditas ei non opponatur.

SED CONTRA est, quod * Philosoph. in 3. Ethic. ponit impaviditatem fortitudini oppositam.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra * dictum est, fortitudo est moralis ponit modum rationis in materia circa quam est. Vnde ad fortitudinem pertinet timor moderatus secundum rationem, ut scilicet homo timeat quod oportet, & quando oportet,

et, & similiter de alijs. Hic autem corrumpi potest, sicut per excessum. Vnde sicut timiditas opponitur per excessum timoris, in quantum timet, quod non debet, vel secundum quod non oportet, vel secundum quod non oportet, vel secundum quod non oportet, sicut aliquis non timet, quod

AD PRIMVM ergo dicendum, quod fortitudinis est timorem sustinere, & qualitercumque, sed secundum quod non facit impavidus.

AD SECVNDVM dicendum, quod impaviditas corrumpit modum fortitudinis, & opponitur fortitudini: sed secundum quod nihil prohibet, quin opponatur fortitudini.

AD TERTIVM dicendum, quod impaviditas opponitur fortitudini, secundum quod est: impaviditas autem secundum quod est: fortitudo autem in utraque parte ponit. Vnde non est inconueniens, quod diuersa habeat diuersa extrema.

QVAESTIO CXXVII.

De audacia, in duos articulos diuisa.

DE INDE considerandum est de audacia. ET CIRCA hoc quaeruntur duo.

¶ Primò, Vtrum audacia sit peccatum.

¶ Secundo, Vtrum opponatur fortitudini.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum audacia sit peccatum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod audacia non sit peccatum. Dicitur enim Iob 39. De equo per quem designatur bonus praedicator, sicut * Gregor. in Moral. quod audacter in occursum pergit armatis: sed nullum vitium cecidit in commendatione alicuius, ergo esse audacem non est peccatum.

¶ 2. Præter. Sicut * Philosoph. dicit in 6. Ethic. oportet consiliari quidem tarde, operari autem velociter consiliata: sed ad hanc velocitatem operandi iuuat audacia, ergo audacia non est peccatum, sed magis aliquid laudabile.

¶ 3. Præter. Audacia est quod damno suo, quod causatur a spe, ut supra habitus est, est de passionibus egretur: sed spes non ponit peccatum, sed magis virtus, ergo non audacia debet poni peccatum.

SED CONTRA est, quod dicitur Eccl. 8. Cum audaci non cauent via, ne forte grauet mala laudate: nullius autem societates est delectanda, nisi propter peccatum, ergo audacia est peccatum.

RESPON. Dicendum, quod audacia, sicut supra * dictum est,

lib. 3. cap. 7. tom. 5.

2. di. 26. q. 2. art. 2. ad 4. Et dist. 34. q. 3. art. 2. cor. fin. Et di. 44. q. 2. artic. 1. ad 4.

lib. 3. cap. 7. tom. 5.

q. 153. art. 3.